

Socialdepartementet

Yttrande över remiss av promemorian **Ändringar i begränsningsförfordningen (S2021/01524)**

Naturhistoriska riksmuseet har erhållit Socialdepartementets promemoria *Ändringar i begränsningsförfordningen* och avger här sitt yttrande.

Naturhistoriska riksmuseets yttrande

Naturhistoriska riksmuseet är det enda av landets tretton centralmuseer¹ som är remissinstans för *Promemoria om ändringar i begränsningsförfordningen*. Museet har därför efter dialog med Kulturdepartementet och inför formulerandet av detta svar erbjudit samtliga centralmuseer att förmedla sina synpunkter på promemorian. Dessa medskick har så långt det är möjligt beaktats i det följande. Svaret som här avges är sålunda Naturhistoriska riksmuseets i formell mening men bygger på, och refererar till, resonemang som tillkommit i samspel med de övriga centralmuseerna.

Sammanfattande huvudsaklig synpunkt

Naturhistoriska riksmuseet, liksom övriga centralmuseer, tillstyrker i allt väsentligt promemorians förslag. Vi välkomnar med glädje att museerna, genom de nya förslagen till krav på smittskyddsåtgärder för museer och konsthallar, nu får ett regelverk att förhålla sig till som underlättar återöppnande.

Bakgrund

Naturhistoriska riksmuseet liksom övriga centralmuseer vidtog redan under våren 2020 omfattande åtgärder för att möjliggöra ett coronaanpassat öppethållande för besökare. Museet höll under den

¹ Centralmuseerna utgörs av de nio museimyndigheterna Moderna Museet, Nationalmuseum, Naturhistoriska riksmuseet, Statens centrum för arkitektur och design, Statens försvarshistoriska museer, Statens historiska museer, Statens maritima och transporthistoriska museer, Statens museer för världskultur och Statens musikverk (avseende Scenkonstmuseet) samt de fyra stiftelserna Arbetets museum, Nordiska museet, Skansen och Tekniska museet.

förberedelsetiden stängt, för att mot slutet av våren åter ta emot besökare. Det anpassade öppethållandet fungerade redan från start väl och var mycket uppskattat av besökarna. Längs vägen förvärvade vi än mer värdefull kunskap och förståelse och förfinade vårt erbjudande, för att på bästa möjliga sätt skapa en bra upplevelse för besökarna, en trygg arbetsmiljö för våra medarbetare och samtidigt säkerställa att smittspridning förhindras.

Sedan slutet av hösten har de allmänna råden och rekommendationerna i kombination med det rådande smittläget emellertid tvingat oss och övriga centralmuseer att åter hålla stängt. Vi känner oss inte desto mindre trygga med att vi och övriga centralmuseer visat att vi så snart smittläget medger har både den kunskap och de rutiner som krävs för att kunna hålla öppet för besökare. Vi ser promemorians förslag som en tydlig signal att regeringen delar den bilden och har förtroende för museernas förmåga att anordna smittsäkra besök. Den signalen är viktig både för oss och för besökarna.

Naturhistoriska riksmuseets och övriga centralmuseers synpunkter och önskemål om förtydliganden avseende vad som framgår av promemorian

- Något alla centralmuseer vill lyfta fram är vikten av det som sägs i promemorian om proportionalitetsprincipen (§ 12.1), när det gäller de åtgärder som ska vidtas och de kostnader de leder till. Möjligheterna för museer att möblera om i de publika miljöerna är i många fall små och därför kan sådana åtgärder endast åläggas museerna i begränsad omfattning. Till exempel kan montrar sällan flyttas, på grund av säkerhet och klimatisering. Statens historiska museer lyfter i sammanhanget fram de särskilda svårigheter som gäller för miljömuseer angående ändring av möblering. Ett miljömuseum ska vara en autentisk miljö, där de oförändrade rummen har sin ursprungliga möblering och föremålssamlingen utgör en del av miljön.
- Vidare ser centralmuseerna att kraven på bemanning av ytor kan föra med sig oproportionerligt stora personalkostnader för museer med stora ytor. I sådana fall måste möjlighet till andra system ges (rondering, tekniska alternativ och /eller manuella system för att hålla maxtaget för besökare) liksom att lita till varje besökares eget ansvar och goda omdöme.
- Behovet av proportionalitet i åtgärder behöver också ses i ljuset av att för flera centralmuseer, särskilt de som inte har fri entré och vidhängande kompensation för denna, kommer kostnaderna för att öppna vida överstiga intäkterna. För större anläggningar måste i många fall investeringar i infrastruktur göras, som t ex digitala system för att reglera inflöden för att inte trängsel ska uppstå. Därutöver måste verksamheterna åter bemannas med personal som avslutades när museerna stängde.
- För alla museer gäller att det är viktigt att maxtaget för antalet besökare beräknas på ett sådant sätt att det medger viss flexibilitet och beaktar museernas olika lokalutformning. Skulle exempelvis krav sättas på minst 10 kvm/besökare i varje rum kan det vara svårt att uppnå, då vissa museer har många små rum medan andra har stora utställningshallar.
- I första stycket på sidan 14, kapitel 4 står: *Av 2 § Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2020:12) om allas ansvar att förhindra smitta av covid-19 m.m. framgår att alla verksamheter i Sverige ska säkerställa att de vidtar lämpliga åtgärder för att undvika spridning av sjukdomen covid-19 och att det är särskilt viktigt att ta hänsyn till personer i riskgrupper.* Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM) lyfter fram att för deras museer är andelen besökare som tillhör riskgrupper stor. Detta är ett faktum också för flera andra centralmuseer. I förhållande till det efterfrågas därför ett förtydligande och konkretisering kring vad särskild hänsyn innebär. På vilket sätt och vilka åtgärder ska tas för

personer som tillhör riskgrupper? Bör besökare förboka sig? Bör speciella tider vigras åt riskgrupper (jmfv vissa mataffärer) osv.

- Nationalmuseum lyfter fram att det är viktigt att klargöra om regelverket avser all verksamhet vid museerna. De pekar exempelvis på vernissager. Omfattas sådana av regelverket kring smittskyddsåtgärder för museer och konsthallar eller av regelverket kring allmänna sammankomster?
- Friluftsmuseet Skansen vill särskilt lyfta fram att i händelse av att särskilda föreskrifter meddelas enligt 5 och 8 §§ i covid-19-lagen måste friluftsmuseernas verksamhetsförutsättningar tas i beaktande och belysas utifrån hela sin bredd. Frågan aktualiseras även vid tillsyn i enlighet med samma lag. Friluftsmuseer omfattar musei- och djurparksverksamhet samt ett brett spektra av fritids- och kulturverksamhet. Friluftsmuseer kombinerar olika verksamheter och är besöksmål där även parkanläggningar, konsertverksamhet och åkattraktioner kan ingå. Verksamheten sker vidare både inom- och utomhus. Det är av avgörande betydelse att detaljregler, och krav på verksamheten, som beslutas med grund i covid-19-lagen har en träffsäkerhet som inte framtvingar en mer omfattande nedstängning än nödvändigt.
- Nordiska museet lyfter fram att de bedriver verksamhet både i inne- och utemiljöer där utemiljöerna kan vara i form av park- och strövområden som idag inte är inhägnade men är populära att tillbringa sin fritid på. De ser behov av att klargöra vem som ansvarar för att smittskyddskraven efterlevs i sådana utemiljöer.

Ärendets handläggning

Beslut i detta ärende har fattats av överintendent Joakim Malmström efter föredragning av avdelningschef Pär Rådling. I den slutliga beredningen har avdelningscheferna Per Anderson och Lisa Månsson ingått samt har samtliga centralmuseer inbjudits att lämna synpunkter.

Joakim Malmström

Pär Rådling